

Varhaiskasvatuksen laaja lapsivaikutusten arviointi

Hyvinvointilautakunta 20.03.2025 § 32
129/00.01.03/2025

Valmistelu

Hyvinvointijohtaja Kaisa Rauvala 040-741 8946, hallinnon asiantuntija Sari Koivisto, varhaiskasvatuspäällikkö Henna Rämä

Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 9.12.2024 § 108, että varhaiskasvatuksessa tehdään laaja lapsivaikutusten arviointi (LAVA) maaliskuun 2025 aikana.

Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) on prosessi, jossa arvioidaan varhaiskasvatuksen ja muiden lasten palvelujen suunnitelmien ja päätösten vaikutuksia lapsiin. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin taustalla ovat lapsen edun huomioimiseen velvoittavat julkiset sitoumukset ja säädökset, joista keskeisimpiä ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimus (1991) ja perustuslain 6 §:n edellyttämä lasten tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu palveluita järjestettäessä.

LAVA:n kautta vahvistetaan lasten osallisuutta päätöksenteossa, tuodaan näkyväksi erilaisten lapsi- ja nuorisoryhmien sekä lapsiperheiden olemassaolo, saadaan tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden elinolosuhteista ja palveluiden laadusta ja tuodaan esiin oman toiminnan ja päätösten vaikutukset erilaisiin lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin. Arvioinnissa kerätään tietoa lasten, huoltajien ja henkilöstön näkemyksistä ja kokemuksista, ja tätä tietoa käytetään suunnittelun ja päätöksenteon tueksi.

Lapsivaikutusten arvioinnista (LAVA) on kaupungissa laadittu lausunto vuonna 2017, jossa käsiteltiin arvioinnin merkitystä päätöksenteossa sekä sen keskeisiä periaatteita.

Kaupunginhallitus on käsitellyt viranhaltijavalmistelun taustoitusta 20.12.2021 § 448: Pykälän mukaan viranhaltijavalmistelun yhteydessä normaaliin lakisääteiseen valmisteluun kuuluu aina vaikuttavuuden arviointia osana valmisteluprosessia painottuen kulloinkin käsiteltävään näkökulmaan ja sen painopisteisiin. Valmistelussa nämä huomioidaan automaattisesti ilman varsinaista erillistä kirjoitettua analysointi- tai arviointiprosessia. Valmisteluprosessiin vaikuttaa myös luonnollisesti käytettävissä oleva aika sekä aina rajalliset henkilö- ja taloudelliset resurssit. Asianmukaisen julkisen hallinto- ja päätöksentekoprosessin osana on useita näkökulmia, mitä tulee mahdollisuuksien mukaan huomioida riippuen asiasta tai asioista. Lapsivaikutusten arviointi kuuluu tähän kokonaisuuteen. Päätöksen mukaan merkittävässä ja laajavaikutteisissa asioissa päätösehdotusta arvioidaan suhteessa kaupunkistrategiaan. Kyseinen asia käsiteltiin myös kaupunginvaltuustossa.

Kaupunginvaltuusto päätti palveluverkkouudistuksesta 2.10.2023 § 83, joka sisältää päiväkotien määrän vähentämisen, yhden yläkoulun mallin ja alakoulujen tiivistämisen. Palveluverkkouudistuksen perusteena ovat kaupungin väestökehitys, tilatehokkuus ja taloudelliset realiteetit. Selvityksessä kuultiin kuntalaisia, oppilaita, henkilöstöä ja pyydettiin lausunto mm nuorisovaltuustolta ja hyvinvointialueelta. Sähköisen

kuulemisen lisäksi järjestettiin kaksi tilaisuutta, joihin kuntalaisilla oli mahdollisuus tulla kuulemaan suunnitelmasta ja esittämään kysymyksiä.

Palveluverkkosuunnitelmasta tehtiin myös vaikuttavuuden arviointi, joka perustui Kuntaliiton vaikuttavuuden arviointimalliin. Näkökulmina olivat kuntalais-, ympäristö-, organisaatio- ja henkilöstö sekä taloudelliset vaikutukset. Palveluverkon pedagogisessa näkökulmassa tarkasteltiin Kemin kasvatuksen ja opetuksen ekosysteemiä lasten edun mukaisen opetuksen ja tuen järjestämiseksi sekä systemaattisen, tasa-arvoisen, yhdenmukaisen ja laadukkaan opetuksen takaamiseksi. Kaikki nämä asiakirjat ovat julkisia ja ovat luettavissa Kemin kaupungin nettisivuilta.

Kemin varhaiskasvatuksessa lasten osallisuus on vahvasti mukana arviointiprosesseissa ja sen kehittämistä on edistetty valtakunnallisen hanketyön kautta. Lasten osallisuutta vahvistetaan hyödyntämällä erilaisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, videointia, kuvakerrontaa, piirtämistä sekä lapsilähtöisiä kyselyjä ja keskusteluja. Kaksi kertaa vuodessa toteutettavassa varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyyskyselyssä lapset pääsevät ilmaisemaan mielipiteensä päiväkodin arjesta ja viihtyvyydestä. Viimeisin tutkimus toteutettiin syksyllä 2024. Tulokset ovat luettavissa Kemin kaupungin nettisivuilta.

Keväällä 2023 teimme uudistuksia varhaiskasvatuksen arviointiprosessiin ja otimme käyttöön Valssin, varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmän, osaksi arviointia. Tämä on entisestään monipuolistanut lasten mahdollisuuksia osallistua systemaattisesti toimintaympäristönsä arviointiin ja kehittämiseen. Lisäksi kaupunki osallistuu Karvin eli Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen valtakunnallisiin arviointeihin, joiden avulla tuotetaan tietoa varhaiskasvatuksen kunnallisten järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien laadunhallinnan nykytilasta. Valtakunnallisten arviointien avulla tuetaan varhaiskasvatuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja tuotetaan tietoa kansallisen ja paikallisen tason kehittämistyöhön. Karvin arvioinnit toteutetaan teema-arvioinneilla, jotka keskittyvät johonkin varhaiskasvatuksen sisällölliseen kokonaisuuteen tai aihepiiriin, kuten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumiseen tai lapsen hyvinvointiin.

Lapsivaikutusten arviointi toteutetaan huhti-toukokuussa 2025 osana toimintavuoden 2024–2025 loppuarviointia. Arvioinnissa hyödynnetään aiemmin toteutettujen arviointien tuloksia sekä kehitettyjä toimintamalleja, jotka ovat jo tukeneet lasten osallistamista ja äänen kuulemista päätöksenteossa. Vuosittainen koko varhaiskasvatuksessa toteutettava lapsivaikutusten arviointi vahvistaa lasten osallisuutta ja tukee toimintatavan juurtumista osaksi varhaiskasvatuksen kehittämisprosesseja toimintavuoden arvioinnin yhteydessä. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten osallistamisessa ja arviointimenetelmien valinnassa sekä tiedon keräämisessä. Arviointitulosten perusteella käydään yhteiskeskustelu henkilöstön kanssa ja asetetaan kehittämistoimenpiteet/painopisteet koko varhaiskasvatuksen kehittämiselle. Keskeisimmät tulokset julkaistaan toukokuussa varhaiskasvatustilain 24 § mukaisesti Kemin kaupungin nettisivuilta kohdassa varhaiskasvatus.

Kemin varhaiskasvatuksessa tehdään suunnitelmallisesti eri menetelmillä lapsivaikutusten arviointia sekä hyödynnetään asiantuntija/tutkimustietoa arviointimenetelmien kehittämisessä ja dokumentoinnissa.

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta merkitsee tiedoksi vastauksen varhaiskasvatuksen laajasta lapsivaikutusten arvioinnista ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle.

Päätös

Hyvinvointilautakunta merkitsi tiedoksi vastauksen varhaiskasvatuksen laajasta lapsivaikutusten arvioinnista ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle.